

Анастасія Кузнецова

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС-2019:

НАВЧАЛЬНО- МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДО ВИБІРКОВОГО МОДУЛЯ

посол /
посолка /
послиня...

індик /
индик

пауза /
павза

гугл / гугл /
Google

півроку /
пів року

Миколаїв
2022

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики
мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти

Анастасія Кузнецова

Український правопис – 2019: навчально-методичний комплекс до вибіркового модуля

Навчальний посібник

м. Миколаїв
2022

Автор: *Кузнєцова А. М.*, старший викладач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рецензенти: *Мхитарян О. Д.*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Фурашкевич Т. В., заступник директора з навчально-виховної роботи, учитель української мови і літератури Миколаївського ліцею № 41 Миколаївської міської ради

Відповідальна за випуск: *Стойкова В. В.*, кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-педагогічної роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Схвалено вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 30.11.2022 № 5.

У посібнику запропоновано навчально-методичний комплекс до компетентнісно та діяльнісно орієнтованого варіативного модуля «Український правопис – 2019», розрахованого на всі категорії педагогічних працівників, навчально-допоміжний персонал у галузі освіти.

Матеріали представлені за п'ятьма темами, що охоплюють основні зміни у вимові й написанні українських та іншомовних слів, власне орфографічні нововведення, правописні зміни на граматичному рівні, несистемні й пунктуаційні нововведення, питання імплементації «Українського правопису – 2019» у закладах загальної середньої освіти.

Кузнєцова А. Український правопис – 2019 : навчально-методичний комплекс до вибіркового модуля : навчальний посібник / А. Кузнєцова. – Миколаїв : ОППО, 2022. – 48 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Тема 1. Вступ. Зміни у вимові й написанні українських та іншомовних слів.....	12
Тема 2. Власне орфографічні нововведення.....	19
Тема 3. Правописні зміни на граматичному рівні.....	25
Тема 4. Несистемні й пунктуаційні нововведення.....	32
Тема 5. Імплементация Українського правопису–2019 в закладах загальної середньої освіти.....	38
Література.....	42
Список рекомендованих джерел.....	44
Додаток. Підсумковий тест.....	45

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність вибіркового модуля.

Із 3 червня 2019 року в Україні стала чинною нова редакція Українського правопису (схвалена Кабінетом Міністрів України (постанова № 437 від 22 травня 2019 р.), спільним рішенням Президії Національної академії наук України (протокол № 22/10 від 24 жовтня 2018 р.) та Колегії Міністерства освіти і науки України (протокол № 10/4-13 від 24 жовтня 2018 р.); затверджена Українською національною комісією з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.).

Чинний правопис викликав неоднозначну реакцію в освітян України, зокрема тому, що «у постанові Кабінету Міністрів не було достеменно окреслено порядок уведення в дію нової редакції правопису, так само як і не визначено чітких термінів його впровадження в різних сферах суспільного життя» [8, с. 10]. Зважаючи на це актуальним стало питання підвищення кваліфікації самих педагогічних працівників, які повинні дотримувати нових орфографічних норм у фаховій діяльності, не маючи при цьому часу й можливостей усебічно про них дізнатися.

Компетентнісно та діяльнісно орієнтований варіативний модуль «Український правопис–2019» є одним із заходів Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, спрямованих на ознайомлення всіх категорій керівних і педагогічних

працівників, навчально-допоміжного персоналу в галузі освіти з нововведеннями чинного правопису.

Мета модуля – удосконалення мовленнєвої / державомовної компетентності сучасного освітянина відповідно до норм нової редакції Українського правопису (2019).

Завдання модуля:

Систематизувати знання щодо

- історичного й мовно-системного підґрунтя основних змін Українського правопису–2019;
- сутності і специфіки інваріантних і варіантних нововведень;
- потенційних шляхів поступового впровадження змін нової редакції правопису в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

Сформувати вміння (навички):

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні й варіантні нововведення Українського правопису (2019);
- правильно вимовляти й писати питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін;
- дотримувати норм граматичних і пунктуаційних нововведень;
- ефективної взаємодії (парної, групової, колективної).

Розвинути установки до

- почуття національної свідомості;

- шанобливого ставлення до української мови як державної;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін Українського правопису–2019;
- сутність і специфіка інваріантних і варіантних нововведень;
- потенційні шляхи поступового впровадження змін нової редакції правопису в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

Уміння:

- розрізнення і нормативне вживання інваріантних та варіантних нововведень Українського правопису – 2019;
- правильна вимова й написання питомих українських і запозичених слів, що зазнали змін;
- дотримання норм граматичних і пунктуаційних нововведень;
- ефективна взаємодія (парна, групова, колективна).

Установки:

- почуття національної свідомості;
- шанобливе ставлення до української мови як державної;
- потреба в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Професійні компетентності, розвивані під час модуля:

- інтелектуальна;
- мовленнєва / державомовна;
- предметна, методична;
- інформаційна;
- продуктивна;
- мотиваційна,
- психологічна.

Особливості організації проведення модуля:

Модуль передбачає отримання теоретичних знань, розвиток й удосконалення орфографічних навичок відповідно до норм чинного правопису.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- інтерактивне заняття;
- педагогічний тренінг;
- практичні заняття;
- самостійну роботу слухачів.

Матеріально-технічне забезпечення модуля:

Індивідуальний комп'ютер або ноутбук із доступом до інтернету, проєктор.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	<i>Інтерактивне заняття(год)</i>	<i>Тренінг (год)</i>	<i>Практичне заняття (год)</i>	<i>Самостійна Робота (год)</i>	<i>Усього (год)</i>
Вступ до курсу	0,5	-	-	-	0,5
Тема 1. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів	-	-	1,5	1	2,5
Тема 2. Власне орфографічні нововведення	-	-	2	1	3
Тема 3. Правописні зміни на граматичному рівні	-	2	-	1	3
Тема 4. Несистемні й пунктуаційні нововведення	-	-	2	1	3
Тема 5. Імплементация Українського правопису – 2019 в закладах загальної середньої освіти	-	-	2	1	3
<i>Усього, год</i>	0,5	2	7,5	5	15

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Навчальні години	Форми навчальних занять	Освітній продукт
<i>Тема 1. Вступ. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів (2 год)</i>			
Теоретичний матеріал	0,5	інтерактивне заняття	Слухач / слухачка розуміє історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін Українського правопису – 2019; знає основні нововведення у вимові й написанні українських й іншомовних слів
Практичний матеріал	1,5	практичне заняття	Слухач / слухачка розрізняє і нормативно вживає інваріантні й варіантні зміни чинного правопису; правильно вимовляє і пише питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін
<i>Тема 2. Власне орфографічні нововведення (2 год)</i>			
Практичний матеріал	2	практичне заняття	Слухач / слухачка знає сутність і специфіку власне орфографічних

			<p>нововведень; уміє правильно писати складні слова з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви</p>
<p><i>Тема 3. Правописні зміни на граматичному рівні (2 год)</i></p>			
<p>Практичний матеріал</p>	<p>1,5</p>	<p>тренінг</p>	<p>Слухач / слухачка знає сутність і специфіку правописних змін на граматичному рівні; уміє правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви</p>
<p><i>Тема 4. Несистемні й пунктуаційні нововведення (2 год)</i></p>			
<p>Практичний матеріал</p>	<p>1,5</p>	<p>практичне заняття</p>	<p>Слухач / слухачка знає сутність і специфіку несистемних і пунктуаційних нововведень; уміє застосовувати «правила милозвучності», доречно використовувати скісну риску як розділовий знак</p>

Тема 5. Імплементція Українського правопису – 2019 в закладах загальної середньої освіти (2 год)

Прак- тичний матеріал	2	практичне заняття	Слухач / слухачка знає сутність і специфіку імплементації чинного правопису, особливості перехідного етапу; практикує різні методи, прийоми опанування Українського правопису (2019) на уроках; використовує нову редакцію правопису в діловодстві й освітній діяльності
-----------------------------	---	----------------------	--

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах модуля оцінюють на основі:

- відвідування занять;
- участі в обговоренні теоретичних питань теми;
- виконання практичних завдань.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема 1.

Вступ. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів

Мета заняття: удосконалення умінь (навичок) правильної вимови й написання питомих українських і слів іншомовного походження, що зазнали змін відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

Систематизувати знання щодо

- історичного й мовно-системного підґрунтя основних змін Українського правопису – 2019;
- основних нововведень у вимові й написанні українських та іншомовних слів.

Сформуувати вміння (навички):

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні та варіантні зміни чинного правопису;
- правильно вимовляти й писати питомі українські та запозичені слова, що зазнали змін.

Розвинути установки до

- почуття національної свідомості;
- шанобливого ставлення до української мови як державної.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- історичне й мовно-системне підґрунтя основних

змін Українського правопису – 2019;

- основні нововведення у вимові й написанні українських та іншомовних слів.

Уміння:

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні та варіантні зміни чинного правопису;
- правильно вимовляти й писати питомі українські та запозичені слова, що зазнали змін.

Установки:

- почуття національної свідомості;
- шанобливе ставлення до української мови як державної.

Теоретичний матеріал до теми

Основні поняття:

- національна свідомість;
- українська мова як державна;
- мовленнєва / державомовна компетентність;
- правописна норма;
- інваріантні зміни;
- варіантні зміни;
- питома українська лексика;
- слова іншомовного походження.

Зміст навчання

Вступ до курсу. Українська мова як державна, її роль у формуванні почуття національної свідомості. Мовленнєва / державомовна компетентність як ключове вміння (навичка) Нової української школи. Український

правопис редакції 2019 року: передумови затвердження і схвалення; склад правописної комісії. Історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін чинного правопису. Інваріантні й варіантні зміни у вимові та написанні питомих українських і слів іншомовного походження: буква **И** на початку слова, буква **г**, йотування, **ф / т** у грецизмах, **ау / ав** у латинізмах, **и / і** в родовому відмінку іменників III відміни.

Види навчальної діяльності до теми:

Інтерактивне заняття

Інтерактивне заняття передбачає продуктивний діалог викладача зі слухачами: викладач постійно звертається до освітян із питаннями, які збуджують думку, мобілізують до використання наявних знань для подальшого вивчення нового матеріалу.

Практичне заняття

Зміни у вимові й написанні українських та іншомовних слів

Методи навчання: пояснення, інструктаж, обговорення, вправи.

Форми навчання: індивідуальна, у парах, колективна.

Теоретичне підґрунтя:

Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – § 2; § 6; § 95, п. 1 (примітка 1); § 122; § 123, § 126, § 131.

Завдання для виконання:

1. Запишіть слова відповідно до норм чинного правопису.

Зі словами на букву **и** складіть речення.

І/Інший, І/икати (вимовляти *и* замість *і*), І/Ирод, і/ирод, і/иншомовний, і/инваріант, І/Ич-оба, і/индик, і/ич, і/иноді, і/истинний, і/ирій, і/инкогніто, і/интернет.

2. Скільки слів із буквою **Г**?

Г/Гренландія, Ердог/ган, обг/грунтувати, г/гарантувати, редаг/гувати, арг/ументувати, прог/авити, г/гаджет, кориг/гувати, г/гендерний, телег/грам-канал.

Перевірте себе за швидкокодом:

3. Назвіть слово за його зображенням. Прокоментуйте інваріантні й варіантні випадки.

4. *Відредагуйте речення, урахувуючи зміни до Українського правопису–2019 (робота в малих групах).*

- Учні підготували навчальні проекти про українські населені пункти, зокрема Горонду, Углю, Григорівку.
- Индик хоч і птах, та в ирій не літає.
- Найбільшим островом на планеті Земля є Гренландія.
- Инколи роблю павзу на читання Хайяма чи Майєра.

- Священик увійшов до фойє.
- У прямому етері YouTube слідували за змаганнями з Атен і Тіладельфії.
- Гугл-хром – один із найпопулярніших браузерів за останні роки.
- Що заплановано на День Незалежності України цьогогоріч?

5. *Хто такий лавреат? Дослідіть історію походження слова. Який із варіантів (лауреат чи лавреат) є, на вашу думку, органічнішим? Поясніть свій вибір.*

6. *Створіть 10 карток-сорбонки «Написання іншомовних слів за чинним правописом».*

Скористайтеся, за потреби, методичною довідкою:

Зразок «сорбонки»

Питання для повторення та самоперевірки:

- Як українська мова впливає на формування почуття національної свідомості?
- Як ви розумієте поняття «мовленнєва / державомовна компетентність» учителя Нової української школи?
- Коли і як був затверджений Український правопис редакції 2019 року?
- Коли набув чинності?
- Прокоментуйте історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін правопису – 2019.
- Які інваріантні нововведення чинного правопису?
- Із чим вони пов'язані? Проілюструйте.
- Назвіть варіантні зміни нового правопису.
- Дайте філологічний коментар до кожної позиції.

Тема 2.

Власне орфографічні нововведення

Мета заняття: удосконалення вмінь (навичок) написання слів разом, окремо, із дефісом відповідно до норм Українського правопису–2019.

Завдання заняття:

Систематизувати знання щодо

- сутності й специфіки власне орфографічних нововведень.

Сформувати вміння (навички):

- правильно писати складні слова з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви;
- ефективної взаємодії (парної, групової, колективної).

Розвинути установки до:

- шанобливого ставлення до української мови як державної;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- сутність і специфіка власне орфографічних нововведень.

Уміння:

- правильно писати складні слова з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви;
- ефективна взаємодія (парна, групова, колективна).

Установки:

- шанобливе ставлення до української мови як державної;
- потреба в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Теоретичний матеріал до теми

Основні поняття:

- власне орфографічна зміна;
- правописна норма;
- правописна помилка;
- орфографічна пильність;
- складні слова;
- іншомовні префіксоїди;
- власні назви.

Зміст навчання

Правописна норма, правописна помилка, орфографічна пильність. Власне орфографічні зміни Українського правопису–2019: написання разом, окремо, із дефісом складних слів з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власних назв.

Види навчальної діяльності до теми:

Практичне заняття

Власне орфографічні нововведення

Методи навчання: обговорення, активний діалог, інструктаж, вправи.

Теоретичне підґрунтя:

Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – § 35, п. 5, п. 6; § 36, п. 7 (примітка 1); § 54, п. 7.

Завдання для виконання:

1. Випишіть усі нормативні варіанти (за чинним правописом).

Ич, инколи, Ирод, ирій, индик, икати, проєктор, траєкторія, варіативний, ефір = етер, театр = феатр, катедра, любови (Р. в.), матери (Р. в.), павза = пауза, автомобіль = аутомобіль, пів місяця, півкроку, пів-України, екс учасник, веб-дизайн, півсон, он-лайн-сесія, медіа простір, артстудія, піархід, топменеджер.

Самоперевірка

* Поміркуйте, чому Ирод, а не Ирод.

2. Утворіть складні слова, додаючи частини:

Медіа, інтернет, піар, мульти, вайбер,
веб, топ, гугл, прес, онлайн.

Напишіть актуальну новину на сайт вашого закладу освіти, використовуючи утворені слова. Поясніть написання їх.

3. Випишіть слова, які з ПІВ пишемо разом.

Пів/міста, пів/день, пів/Миколаєва, пів/дому, пів/овал, пів/рибини, пів/дня, пів/оберт, пів/аркуш, пів/кілограма, пів/яблука, пів/класу, пів/аркуша, пів/світу, пів/захист.

Перевірте себе за хмаркою слів:

* Поміркуйте, чому *піваркуш*, але *пів аркуша*; *південь*, але *пів дня*.

4. Запишіть текст, замінюючи зображення словами.

У мережі через пошукову систему знайдіть інформацію про основні зміни в українському правописі. Зробіть допис у . Поширте його у . Найкращу версію буде розміщено у .

5. Відредагуйте речення.

- Люблю блукати «Інтернетом».
- Створити «вайбер» групу.
- У гугл можна спитати все.
- Я – активний користувач соц-мережі «твітер».
- На експрес засіданні в он-лайн режимі обговорили плани на друге пів річчя.

6. Створіть пам'ятку «10 корисних» (10 слів з іншомовними префіксоїдами, часто вживані у фаховому мовленні). Перевірте себе за Українським правописом (2019). У яких словах найчастіше припускаються помилок?

Питання для повторення та самоперевірки:

- Поясніть зміст понять «правописна норма», «правописна помилка».
- Що називають орфографічною пильністю?
- Про які власне орфографічні зміни йдеться в чинному правописі?
- Коли складні слова пишемо разом? Окремо? Із дефісом?
- Які іншомовні префіксоїди зафіксовані вперше в правописі?
- Як пишемо слова з числівником пів? Наведіть приклади.

- Що важливо для розрізнення написання разом / окремо?
- Від чого залежить написання власних назв?
- Які особливості написання назв сайтів, мереж, пошукових систем?

Тема 3.

Правописні зміни на граматичному рівні

Мета заняття: удосконалення правописних умінь (навичок) на граматичному рівні відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

Систематизувати знання щодо

- сутності й специфіки правописних змін на граматичному рівні.

Сформувати вміння (навички):

- правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви;
- продуктивної співпраці.

Розвинути установки до:

- почуття національної свідомості;
- шанобливого ставлення до української мови як державної.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- сутність і специфіка правописних змін на граматичному рівні.

Уміння:

- правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви;

- продуктивної співпраці.

Установки:

- почуття національної свідомості;
- шанобливе ставлення до української мови як державної.

Теоретичний матеріал до теми

Основні поняття:

- граматичний рівень правописних змін;
- відмінювані й невідмінювані слова;
- закінчення слова;
- власні назви;
- кличний відмінок імені;
- кличний відмінок прізвища;
- фемінітиви.

Зміст навчання

Основні правописні зміни на граматичному рівні: компаративний аналіз чинного правопису й правопису попередньої редакції. Відмінкові форми змінюваних слів. Закінчення а (я) / у (ю) в родовому відмінку однини. Відмінювання чоловічих і жіночих власних назв (імен, прізвищ, псевдонімів) іншомовного походження. Кличний відмінок імен і прізвищ. Фемінітиви як відроджувана граматична форма української мови: змістове наповнення, історія фемінітивів, огляд словників ХХ століття, словотвірні суфікси, стилі вживання, фемінітиви ХХІ століття.

Види навчальної діяльності до теми:

Тренінг

Правописні зміни на граматичному рівні

Методи навчання: пояснення, обговорення, «4 кути», інструктаж, вправи.

Форми навчання: індивідуальна робота, парна, групова, колективна.

Теоретичне підґрунтя:

Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – § 32, п. 4; § 82; § 140; § 143.

Завдання для виконання:

1. *Утворіть форму родового відмінка однини, запишіть слова в дві колонки відповідно до типу закінчень.*

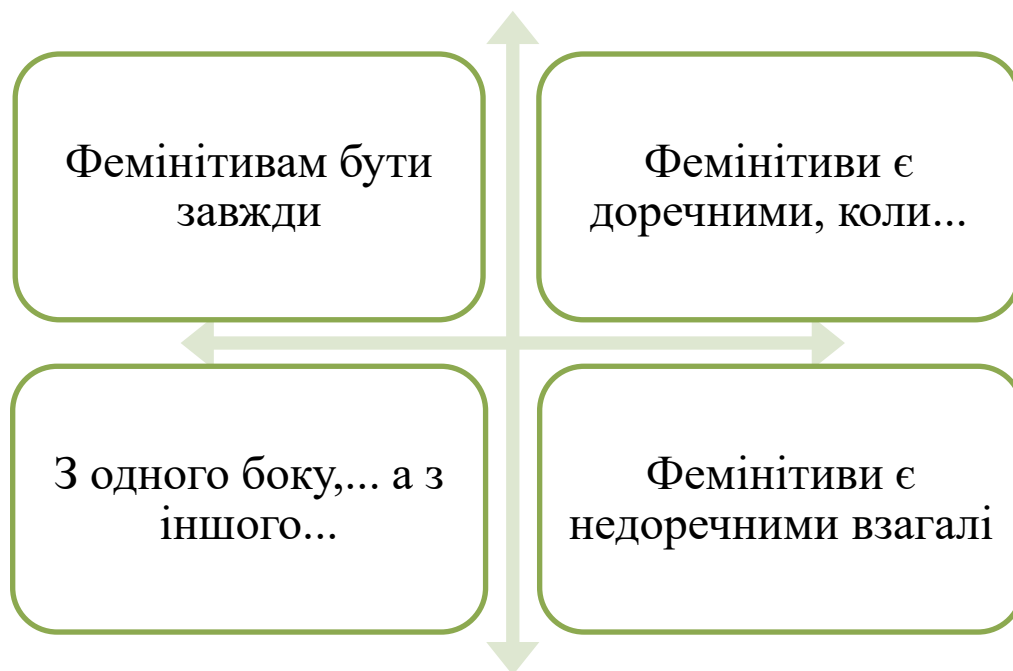
Урок, принтер, клас, імейл, модуль, учень, логін, пароль, шифр, знак, гугл, інтернет, монітор, вчитель, захід, тиждень, екран, ноутбук, вебсайт.

2. *Виберіть доречні варіанти вживання граматичних форм власних імен і прізвищ.*

- Катрін / Катріно, здавай роботу на перевірку.
- Адель / Аделе / Аделю, дякую за чудовий проєкт!
- Ігор / Ігоре / Ігорю, прочитай умову завдання.
- Я товаришую із Сантьяго / Сантьягом / Сантьягою.
- Люблю читати твори Артур / Артура Конан / Конана Дойл / Дойла та Етель / Етелі Ліліан / Ліліани Войнич.

- Наші вітання Мішель / Мішелі / Мішелю із заслуженою перемогою в конкурсі знавців рідної мови!

3. Займіть позицію «Бути чи не бути фемінітивам?» (за методом «4 кути»). Аргументуйте свій вибір.

Опрацюйте статтю А. Кузнєцової «Уживання фемінітивів як виразна ознака мовної особистості освітянина XXI століття» за покликанням:

<https://repository.moippp.mk.ua/publication/69>

або

скориставшись швидкокодом:

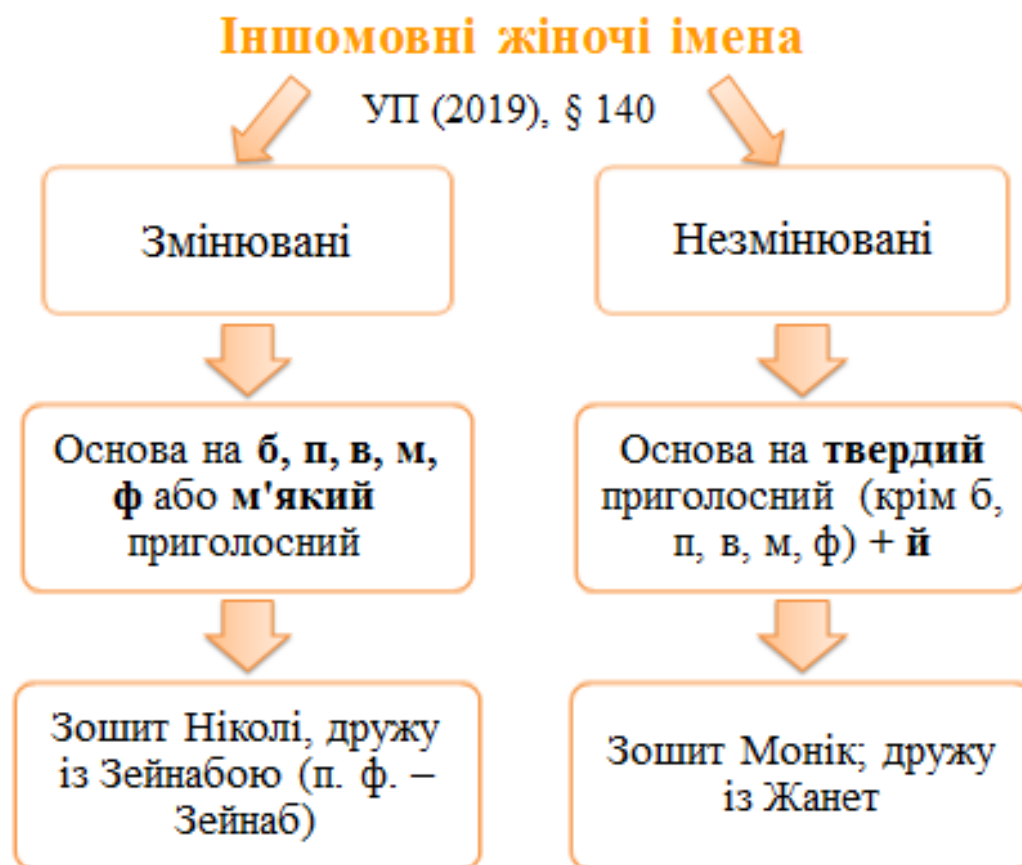
Чи змінили ви свою думку про використання фемінітивів?
Чому?

4. Відредагуйте текст, правильно вживаючи фемінітиви.

У нашій родині жінки відзначалися цікавими професіями. Наприклад, моя мама – пілотка. Вона керує літаком і щоразу викликає подив майже в кожній групі пасажирів! Бабуся Надія – досвідчена електричка: знає всі закони струму. А бабця Віра взагалі була вправною вівчаркою всього Закарпаття. Щодо мене – ще не визначилася, але точно буду босою (А. Кузнєцова).

5. Створіть алгоритм чи інший візуалізований продукт «Відмінювання іноземних імен і прізвищ».

Варіанти виконаної роботи:

Іншомовні чоловічі імена

Питання для повторення та самоперевірки:

- Які правописні зміни на граматичному рівні зафіксовані в Українському правописі–2019?
- Чи вважаєте Ви їх доречними? Обґрунтуйте свою думку.
- Коли вживаємо закінчення -а (я) / -у (ю) в родовому відмінку однини? Проілюструйте.
- Які жіночі власні назви іншомовного походження змінюємо?
- Які не змінюємо? Наведіть приклади.
- Які чоловічі власні назви іншомовного походження змінюємо?

- Які не змінюємо? Наведіть приклади.
- Що називають фемінітивами?
- Фемінітиви – нова чи відроджувана форма української граматики?
- У яких словниках ХХ століття вони зафіксовані?
- Як можна утворити фемінітиви?
- У яких стилях вони доречні / недоречні? Чому?
- Наведіть приклади сучасних фемінітивів.

Тема 4.

Несистемні й пунктуаційні нововведення

Мета заняття: удосконалення правописних умінь (навичок) несистемних і пунктуаційних нововведень відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

Систематизувати знання щодо

- сутності і специфіки несистемних і пунктуаційних нововведень.

Сформувати вміння (навички):

- застосовувати «правила милозвучності»;
- доречно використовувати скісну риску як розділовий знак;
- ефективно співпрацювати (у парах, групах, колективно).

Розвинути установки до

- шанобливого ставлення до української мови як державної;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- сутність і специфіка несистемних і пунктуаційних нововведень.

Уміння:

- застосовувати «правила милозвучності»;

- доречно використовувати скісну риску як розділовий знак;
- ефективно співпрацювати (у парах, групах, колективі).

Установки:

- шанобливе ставлення до української мови як державної;
- потреба в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Теоретичний матеріал до теми

Основні поняття:

- системні і несистемні зміни;
- подвоєння приголосних;
- форми імені по батькові (Ігорьович, Лазарьович);
- варіантність написання частин архі- / архи-.
- «правила милозвучності»;
- пунктуаційні нововведення;
- скісна риска.

Зміст навчання

Несистемні зміни в Українському правописі–2019: подвоєння приголосних, форми імені по батькові (Ігорьович, Лазарьович), варіантність написання частин архі- / архи-. «Правила милозвучності» – позиції вживання прийменників (у, з), сполучника (і) та їхніх варіантів. Скісна риска як розділовий знак, основні позиції вживання.

Види навчальної діяльності до теми:

Практичне заняття

Несистемні й пунктуаційні нововведення

Методи навчання: обговорення, активний діалог, інструктаж, вправи.

Форми навчання: робота в парах, мікрогрупах, індивідуальна, колективна.

Теоретичне підґрунтя:

Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – § 23–25; § 29, п. 3, 2; § 31, п. 4; § 32, п. 11, примітка; § 53, п. 6, примітка; § 128, п. 4; § 165.

Завдання для виконання:

1. У якому рядку всі слова записані правильно?

- А) священик, Ігорович, Лазарович
- Б) священик, Ігорьович, Лазарович
- В) священник, Ігорович, Лазарьович
- Г) священник, Ігорьович, Лазарьович
- Д) священник, Ігоревич, Лазаревич

2. У якому рядку допустима варіативність зі збереженням одного лексичного значення слова?

- А) священик – священник
- Б) Ігорович – Ігорьович
- В) архієрей – архієрей
- Г) вправа – управа
- Д) вступ – уступ

3. *Запишіть власні назви за їхнім описом. Поясніть правило написання.*

- Столиця Швеції;
- всесвітньовідомий британський співак, один із учасників гурту «Бітлз»;
- лондонська резиденція британських монархів;
- англійський письменник, автор твору «Різдвяна пісня в прозі, або різдвяне оповідання з привидами»;
- найбільша річка Північної Америки;
- англійський письменник-сатирик, автор «Ярмарку марнославства».

Перевірте себе, виконавши вправу для гармонізації півкуль головного мозку:

йерекеТ ,ізнеккаМ ,носнекіД ,мегнікуБ
,інтраккаМ ,мьлогкотС

4. *Запишіть правильно сполуки слів, ураховуючи позиції вживання прийменників і сполучника та їхніх варіантів. З трьох (на вибір) складіть речення.*

У/вчительська кімната; зайшов до у/вчительської;
зайшла в у/вчительську; черговий у/вчитель; чергова
у/вчителька; у/в Європі; у/в Миколаєві; у/в Одесі;
весела у/вдача; усміхнулася у/вдача; освіта і/й/та наука;
астрономія і/й/та фізика; синтаксис і/й/та пунктуація;
просте і/й/та складне речення; айстра і/й/та орхідея;
зошит з/із/зі математики; довідник з/із/зі історії; зустріч
з/із/зі однокласниками; зустріч з/із/зі мною; зустріч
з/із/зі нами.

5. Відредагуйте, де потрібно, вітальні листівки й найменки. Яких помилок допущено?

Настю, всі вітання для тебе!

Шановні вчителі!
Вітаємо Вас з Всесвітнім днем
вчителя.
Бажаємо Вам великого творчого
натхнення, слухняних і талановитих
учнів, гарного настрою, активної
життєвої позиції та міцного
здоров'я!

Питання для повторення та самоперевірки:

- Пригадайте основні зміни до чинного правопису.
- Які з них є несистемними?
- Як пишемо слово «священник»?
- Які форми по батькові зазнали змін? Яких?
- Прокоментуйте вживання архі- / архи-.
- Як тепер називають колишнє чергування у//в, і//й//та, з//із//зі?
- Коли вживаємо у? Коли в? Проілюструйте.
- У яких позиціях використовуємо і, й, та?
- Що додали нового?
- Коли вживаємо з, із, зі?
- Який розділовий знак з'явився в новій редакції правопису?
- Коли вживаємо скісну риску?
- Які варіанти її написання?

Тема 5.

Імплементація Українського правопису–2019 в закладах загальної середньої освіти

Мета заняття: практична реалізація впровадження чинного правопису в закладах загальної середньої освіти.

Завдання заняття:

Систематизувати знання щодо

- сутності і специфіки імплементації Українського правопису – 2019 на уроках різних напрямів;
- особливості перехідного етапу.

Сформувати вміння (навички):

- практикувати різні технології, методи, прийоми опанування чинного правопису на уроках філологічного, суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, художньо-естетичного напрямів;
- використовувати нову редакцію правопису в діловодстві й освітній діяльності.

Розвинути установки до

- відповідального ставлення до імплементації Українського правопису – 2019 в закладах загальної середньої освіти;
- потреби в індивідуальному розвитку й професійному самовдосконаленні.

Очікувані навчальні результати

Знання:

- сутність і специфіка імплементації Українського

- правопису – 2019 на уроках різних напрямів;
- особливості перехідного етапу.

Уміння:

- практикувати різні технології, методи, прийоми опанування чинного правопису на уроках філологічного, суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, художньо-естетичного напрямів;
- використовувати нову редакцію правопису в діловодстві й освітній діяльності.

Установки:

- відповідальне ставлення до імплементації Українського правопису – 2019 в закладах загальної середньої освіти;
- потреби в індивідуальному розвитку й професійному самовдосконаленні.

Теоретичний матеріал до теми

Основні поняття:

- перехідний етап, його особливості;
- імплементація чинного правопису;
- шляхи його впровадження;
- методичний інструментарій опанування Українського правопису – 2019;
- уроки філологічного напрямку;
- уроки суспільно-гуманітарного напрямку;
- уроки природничо-математичного напрямку;
- уроки художньо-естетичного напрямку.

Види навчальної діяльності до теми:
Конференція з обміну досвідом
«Імплементация Українського правопису–2019
в закладах загальної середньої освіти»

Методи навчання: представлення досвіду, обговорення, активний діалог.

Форми навчання: індивідуальна, колективна.

Теоретичне підґрунтя:

- Лист Міністерства освіти і науки України від 23.08.2019 №1/9–530 «Щодо впровадження норм нової редакції Українського правопису в освітньому процесі» [5].
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 липня 2019 р. № 1033 «Про впровадження нової редакції Українського правопису» [6].
- Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – 391 с.

Питання для обговорення:

1. У яких документах визначено впровадження норм нової редакції Українського правопису в освітньому процесі?
2. Скільки триває перехідний етап імплементації Українського правопису - 2019?
3. Кого він стосується?
4. Які особливості впровадження нового правопису?
5. Як учителі перевірятимуть орфографічні вміння й

навички здобувачів освіти?

6. Які особливості складання ЗНО 2019–2024 рр.?
7. Які шляхи впровадження чинного правопису?
8. На яких уроках потрібно імплементувати Український правопис – 2019?
9. Які технології, методи, прийоми опанування чинного правопису будуть ефективними на уроках філологічного напрямку?
10. Які на уроках суспільно-гуманітарного напрямку?
11. Які на уроках природничо-математичного напрямку?
12. Які на уроках художньо-естетичного напрямку?

**Алгоритм представлення досвіду
впровадження норм чинного правопису:**

- Мене звуть...
- За фахом я...
- На своїх уроках...
- Наприклад...
- У такий спосіб...
- Отже, ...

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О. М. Було – стало: зміни в правописі / О. М. Авраменко. – Київ : Видавництво «Даринка», 2019. – 40 с.
2. Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Г. Городенська. – Видання друге, істотно доповнене. – К. : КММ, 2019. – 208 с
3. Кузнєцова А. М. Імплементация Українського правопису (2019) в закладах загальної середньої освіти / А. М. Кузнєцова // Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30 квітня 2020 р.). – Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 43–44.
4. Кузнєцова А. М. Уживання фемінітивів як виразна ознака мовної особистості освітянина ХХІ століття / А. М. Кузнєцова // Слобожанська бесіда–12. Лінгвістика тексту і вивчення української ментальності: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Старобільськ, 7–8 листопада 2019 р.). – Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. – С. 166–170.
5. Лист Міністерства освіти і науки України від 23.08.2019 №1/9–530 «Щодо впровадження норм нової редакції Українського правопису в освітньому процесі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/oMTCuxn>
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 липня

- 2019 р. № 1033 «Про впровадження нової редакції Українського правопису» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/sMTJciY>
7. Правопис 2019 // Мова – ДНК нації : освітній проєкт для тих, хто хоче вдосконалити свої знання з української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr-mova.in.ua/library/pravopis-2019/>
 8. Терещенко В. М. Навчально-методичний посібник: Методика реалізації українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти / В. М. Терещенко, А. О. Панченков. – Харків : Соняшник, 2019. – 256 с.
 9. Український правопис. – К. : Видавництво «Наукова думка», 2019. – 393 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відеоуроки:

https://www.youtube.com/watch?v=SunIrw3fYUc&feature=emb_logo

<https://www.youtube.com/watch?v=dspghm8pkPo>

<https://www.youtube.com/watch?v=Et8l4SO4Wlk>

https://www.youtube.com/watch?v=dA1qkQ_F1k0

https://www.youtube.com/watch?v=rb_tCVulWsU

2. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019) [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <https://cutt.ly/bMTNxja>

3. Стратулат Н .В., Проценко Г. П. Особливості впровадження нового Українського правопису // Мова і культура (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. – Вип. 22. – Т. V (200). – 388 с. – С. 185–193.

Приєднуйтеся до нашої фейсбук-спільноти

«Говоримо українською!»

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ

1. Яке твердження є правильним?

- А) Український правопис-2019 передбачає варіативні й інваріативні зміни
- Б) слів на букву *И* немає
- В) числівник *нів* із наступним іменником пишемо разом або з дефісом
- Г) назви сайтів і соцмереж завжди беремо в лапки.
- Д) фемінітиви доречно використовувати в будь-якому стилі мовлення.

2. Яке твердження є НЕправильним?

- А) частина *топ-* із числівниками не поєднувана.
- Б) разом пишемо складні слова з першою складовою частиною *екс-*.
- В) іменник *Igor* у кличному відмінку має закінчення *-е*.
- Г) іменники на *-ть* після приголосного в родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення *-и*.
- Д) у словах давньогрецького й латинського походження допустима варіативність *ау / ав*.

3. У якому випадку допустима варіативність *г / ґ*?

- А) у прізвищах та іменах іншомовного походження
- Б) у географічних назвах іншомовного походження
- В) у питомих українських географічних назвах
- Г) у прізвищах та іменах українців
- Д) у термінах.

4. З дефісом пишемо складні іменники з першою складовою частиною:

- А) міні-
- Б) топ-
- В) медіа-
- Г) експрес-
- Д) веб-

5. У яких стилях мовлення доречно використовувати фемінітиви?

- А) розмовний, науковий, публіцистичний
- Б) розмовний, офіційно-діловий, публіцистичний
- В) розмовний, художній, науковий
- Г) художній, науковий, публіцистичний
- Д) розмовний, художній, публіцистичний.

6. У якому слові допустима варіативність і / и?

- А) ..ндик
- Б) ..нший
- В) ..рина
- Г) ..рій
- Д) ..стина.

7. У якому рядку в усіх слова пишемо літеру г?

- А) ..улька, ар..умент
- Б) ..ренландія, ..валт
- В) ..удзик, об..рунтувати
- Г) ..атунок, ..араж
- Д) ..арантія, ..роно.

8. У якому рядку в усіх словах допустима варіативність?

- А) браузер – бравзер, міфологія – мітологія
- Б) пауза – павза, бібліотека – бібліофека
- В) аудиторія – авдиторія, кафедра – катедра
- Г) автор – аутор, Піфагор – Пітагор

Д) браунінг – бравнінг, лавровий – лауровий.

9. Яке слово записане НЕправильно?

- А) вебдизайнер
- Б) експресінформація
- В) медіаграмотність
- Г) мініконсультація
- Д) флешопитування.

10. У якому рядку всі слова записані правильно?

- А) проєкт, Гренландія, пів ящика, онлайн-нарада
- Б) проєкт, Гренландія, пів ящика, онлайн нарада
- В) проєкт, Гренландія, пів ящика, онлайн-нарада
- Г) проєкт, Гренландія, пів'ящика, онлайн-нарада
- Д) проєкт, Гренландія, пів'ящика, он-лайн-нарада.

11. Запишіть слова правильно:

прес/конференція, арт/дизайн, євро/інтеграція.

12. Установіть відповідність між реченням і правильним варіантом написання слова в ньому.

1. Користуюся пошуковою системою...	А) Гугл
2. ... знає майже все.	Б) «гугл»
3. Знайшли інформацію через...	В) «Гугл»
	Г) гугл

12: 1В 2А 3Г
11: пресконференція, артдизайн, євроінтеграція

1А 2В 3А 4Г 5Д 6Г 7В 8В 9Б 10А

Ключ:

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти

Анастасія Кузнєцова

**Український правопис – 2019:
навчально-методичний комплекс
до вибіркового модуля**

Навчальний посібник

Технічна верстка: Г. В. Кінах

Папір офсетний. Друк на різнографі
Формат 60x84/16

Умовно-друкованих арк. – 3
Обліково-видавничих арк. – 2,7
Гарнітура шкільна

Тираж 100
Замовлення № 38

Адреса редакції:

**вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
Тел./факс 37 85 89**

<http://www.moippo.mk.ua>,
e-mail: moippo@moippo.mk.ua